

အဂတိတရားကင်းဝေးမှ ပြည့်စုံ မျှတ စားသုံးသူဘဝ

မိုမိုတင်၊ မြန်မာစားသုံးသူများသမဂ္ဂ

မြန်မာစားသုံးသူများသမဂ္ဂ၏ ဆောင်ပုဒ်မှာ **“နိုင်ငံတော်ကြီး တည်တံ့ရေး သမ္မာအာဇီဝကို ဒို့အားပေး”** ဖြစ်ပါသည်။ သို့ဖြစ်ပါ၍ အဂတိလိုက်စားမှုတိုက်ဖျက်ရေးကော်မရှင်၏ဆောင်ပုဒ်ဖြစ်သော **“အဂတိကင်းကွာပြည်သာယာ”** နှင့်လည်း အင်မတန်မှ သဟဇာတဖြစ်ပြီး လိုက်ဖက်လွန်းပါသည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် အဂတိကင်းကွာမှုရှိမှသာလျှင် ကောင်းသောအသက်မွေးဝမ်းကြောင်းမျှဖြစ်မှာဖြစ်သလို၊ တရားမျှတမှုဆိုသည်မှာလဲ ရရှိခံစားနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

စားသုံးသူ ဆိုသည်မှာ - ကုန်စည် သို့မဟုတ် ဝန်ဆောင်မှုကို ကုန်သွယ်ရောင်းဝယ်မှုပြုရန် သို့မဟုတ် အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းမှုပြုရန် မဟုတ်ပဲ ကိုယ်တိုင်သုံးစွဲမှုအတွက် သော်လည်းကောင်း၊ အခြားသူအတွက် သော်လည်းကောင်း ရည်ရွယ်၍ ဝယ်ယူခြင်း၊ အသုံးပြုခြင်း၊ ရယူခြင်း၊ ကုန်စည် ချေးငှားခြင်းပြုလုပ်သူများ သို့မဟုတ် ပေးကမ်း ထောက်ပံ့ခြင်းခံရသူများကိုဆိုသည်။ (၂၀၁၇ စားသုံးသူကာကွယ်ရေးဥပဒေကြမ်း)

ဤကမ္ဘာလောကတွင် အစားအသောက်မစားသုံးသောသူ၊ ပစ္စည်းများ မသုံးစွဲသောသူ၊ ကျန်းမာရေး၊ ပညာရေးအစ အနုပညာ၊ ခရီးသွား၊ ဆောက်လုပ်နေထိုင်သွားလာရေးဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှုများအဆုံး မသုံးစွဲဘဲ နေသောသူဟူ၍ မရှိနိုင်သောကြောင့် တိုင်းပြည်တစ်ပြည်တွင်လဲ သမ္မတမှအစ သန့်ရှင်းရေးဝန်ထမ်း၊ ကလေးသူငယ်မှအစ သက်ကြီးဘိုးဘွား များပါအဆုံး အားလုံးသောသူတို့သည် စားသုံးသူများသာ ဖြစ်ကြပေသည်။ ကုန်ပစ္စည်းတစ်မျိုး ထုတ်လုပ်သော စီးပွားရေးသမားသည်လည်း ထိုပစ္စည်းအတွက် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်ဖြစ်သော်လည်း အခြားကုန်ပစ္စည်းများကို ဝယ်သုံးစွဲ၍ ဖြစ်စေ လက်ဆောင်ရ၍ဖြစ်စေ သုံးစွဲရာတွင် ထိုသူသည်လည်း တခြားကုန်ပစ္စည်း အစားအသောက်များအတွက် စားသုံးသူပင်ဖြစ်ပေသည်။ သို့ဖြစ်ပါ၍ အဂတိတရားကင်းဝေးပြီး စားသုံးသူများရပိုင်ခွင့်များ အပြည့်ဝရစေရေး၊ စားသုံးသူတရားမျှတမှုဖော်ဆောင်ရေး တို့သည် စားသုံးသူ ပြည်သူတစ်ရပ်လုံး၏ တရားမျှတမှုဖြင့်ပြည်သာယာကို တည်ဆောက်ရရှိစေနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

မိမိတို့ စားသုံးသူများသည် အချို့သော ဝိသမလောဘစီးပွားရေးသမားများ၏ အောက်ပါနည်းလမ်းများဖြင့် မတရား အမြတ်ထုတ်ခံရလေ့ရှိနေကြသည်။

- မမျှတသော စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ သတ်မှတ်ခြင်း၊ စာချုပ်ခြင်း
- အလေးလျော့၊ အချိန်အတွယ် အရေအတွက်မပြည့်ခြင်း
- စံမမှီ၊ အရည်အသွေးမမှီသောထုတ်ကုန်များ/ဝန်ဆောင်မှုများ
- မသင့်တင့်သော ဈေးမြှင့်ရောင်းချခြင်းများ
- ပစ္စည်းအတုရောင်းခြင်း
- မသန့်ရှင်းသော၊ အရည်အသွေးနိမ့်သောပစ္စည်းများဖြင့်ရောင်းခြင်း
- ဘေးအန္တရာယ်ကင်းရှင်းစေမည့် ပစ္စည်းကိရိယာများ၊ အစီအမံများ မပါရှိခြင်း
- ဝယ်ယူပြီးနောက်ဆက်တွဲ ဝန်ဆောင်မှု အားနည်းခြင်း၊ စိတ်ကျေနပ်ဖွယ်မရှိခြင်း
- ပုံမှန်မဟုတ်သော (ပစ္စည်းသိုလှောင်ထားခြင်းဖြင့်) ရှားပါးမှုဖြစ်စေခြင်း
- ကုန်ပစ္စည်း၊ ဝန်ဆောင်မှုနှင့်ပတ်သက်ပြီး သတင်းအချက်အလက်များ မပြည့်စုံခြင်း၊ မှားယွင်းစွာဖော်ပြခြင်း
- ဝယ်ယူသူကို ကြမ်းတမ်း၊ ရိုင်းပြစွာဆက်ဆံခြင်း စသည်တို့ဖြစ်ပါသည်။

ထိုသို့ဖြစ်စေရန် စားသုံးသူအခွင့်အရေးများ အပြည့်အဝရရှိစေရန် စားသုံးသူကာကွယ်ရေး လုပ်ငန်းများကို အစိုးရဖက်ကြီးမှူး၍ သော်လည်းကောင်း၊ အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများမှ သော်လည်းကောင်း ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။

စားသုံးသူကာကွယ်ရေး ဆိုသည်မှာ ကုန်စည် သို့မဟုတ် ဝန်ဆောင်မှုနှင့် စပ်လျဉ်း၍ စားသုံးသူ၏ အခွင့်အရေးနှင့်

အကျိုးစီးပွားကို ကာကွယ်ပေးခြင်းနှင့် စားသုံးသူနှင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်တို့အကြား မျှတမှုရှိသော လုပ်ငန်းစဉ်ကိုဆိုသည်။

စားသုံးသူအခွင့်အရေးများ ခံစားရရှိစေရန်နှင့် မိမိကိုယ်ကျိုးကိုယ်သာကြည့်ပြီး မတရားအမြတ်အစွန်းရှာဖွေနေသော စီးပွားရေးသမားအချို့၏ အရည်အသွေးနိမ့်၊ စံချိန်မမှီသော ထုတ်ကုန်များ၊ ဘေးအန္တရာယ်မကင်းသော အစားအသောက်များနှင့် စံနှုန်းမမှီသော ဝန်ဆောင်မှုများကြောင့် စားသုံးသူများမထိခိုက်မနစ်နာစေရန် ရည်ရွယ်၍ အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းဖြစ်သော မြန်မာစားသုံးသူများသမဂ္ဂကို ၂၀၁၂ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ၊ ၁၈ ရက်နေ့တွင် ပညာရေး၊ စီးပွားရေး၊ ဥပဒေရေးရာ၊ စိုက်ပျိုးရေး၊ အင်ဂျင်နီယာ၊ ဓါတုဗေဒ စသည့်နယ်ပယ်အသီးသီးမှ တတ်သိပညာရှင် ၁၅ ဦးဖြင့် စတင်ဖွဲ့စည်းခဲ့ပါသည်။

၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၃၀ ရက်နေ့တွင် နိုင်ငံတော် သမ္မတကြီး ဦးထင်ကျော်၏ ပထမဦးဆုံးမိန့်ခွန်းကို ပြောကြားခဲ့ရာ၊ အောက်ဖော်ပြပါ အချက် (၄) ချက်ကို ဦးစားပေးအနေဖြင့် အရေးတယူ ပြောကြားသွားခဲ့ပါသည် - (၁) အမျိုးသား ရင်ကြားစေ့ရေး (၂) ပြည်တွင်းငြိမ်းချမ်းရေး (၃) ဒီမိုကရေစီနည်းလမ်းကျသော ဖယ်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု ဖြစ်ပေါ်လာစေနိုင်မည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတစ်ရပ် ပေါ်ပေါက်လာရေး (၄) ပြည်သူ့အများစု၏ လူနေမှု အဆင့်အတန်း တိုးတက်မြင့်မားလာရေး တို့ဖြစ်သည်။ ထုတ်ကုန်များနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများကို ဘေးကင်း၊ စံမှီအောင်ပြုလုပ်ကြပါမှ စားသုံးသူများကို အပြည့်အဝ အကာအကွယ်ပေးနိုင်မည်ဖြစ်ပြီး သို့မှသာ စားသုံးသူ ပြည်သူများ လူနေမှုအဆင့်အတန်း တိုးတက်မြင့်မား လာမည်ဟူသောမြန်မာစားသုံးသူများသမဂ္ဂ၏ မျှော်မှန်းချက်နှင့် လုပ်ငန်းစဉ်များမှာ နိုင်ငံတော်သမ္မတကြီး၏ ဦးစားပေး အချက်အမှတ် (၄) နှင့် အလွန်တရားမှ ကိုက်ညီနေပေသည်။

စားသုံးသူရပိုင်ခွင့်၊ အခွင့်အရေး (၈) ချက်မှာ

- ၁။ အခြေခံလိုအပ်ချက်များရပိုင်ခွင့်
- ၂။ ဘေးအန္တရာယ်ကင်းရှင်းစွာ ဝယ်ယူသုံးစွဲပိုင်ခွင့်
- ၃။ သတင်းအချက်အလက်များအား ပြည့်စုံစွာသိရှိခံစားပိုင်ခွင့်
- ၄။ ရွေးချယ်ပိုင်ခွင့်
- ၅။ ထုတ်ကုန်၊ ဝန်ဆောင်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ မကျေနပ်မှုများကို အရေးဆိုပြောကြားနိုင်ခွင့်
- ၆။ လျော်ကြေးရပိုင်ခွင့်
- ၇။ စားသုံးသူဆိုင်ရာ အသိပညာရပိုင်ခွင့်
- ၈။ သန့်ရှင်းကျန်းမာသော ပတ်ဝန်းကျင်တွင် ရှင်သန်နေထိုင်ခွင့် တို့ဖြစ်ကြပါသည်။

အဂတိတရားဟုဆိုရာတွင်လဲ ပါဠိ စကားမှလာခြင်းဖြစ်ပြီး အ ဆိုသည်မှာ မကောင်းသော ဂတိ ဆိုသည်မှာ လားရာ အဂတိဆိုသည်မှာ မကောင်းသော လားရာဟု အဓိပ္ပါယ်ရလေသည်။ **အဂတိတရားလေးပါး** ရှိပြီး ၎င်းတို့မှာ - ဆန္ဒာဂတိ = ချစ်ခင်သဖြင့် ဆန္ဒရှိသဖြင့် မလိုက်သင့်သည့်ဘက်သို့လိုက်ခြင်း မလုပ်သင့်တာလုပ်ခြင်း၊ ဒေါသာဂတိ = စိတ်ဆိုးသဖြင့်၊ မုန်းသဖြင့် မလုပ်သင့် မပြုသင့်တာကို ပြုလုပ်ခြင်း၊ မောဟဂတိ = ဆင်ခြင်တုံတရားမရှိ မိုက်မဲသဖြင့် မလုပ်သင့်တာကို လုပ်ခြင်း၊ ဘယာဂတိ = ကြောက်ရွံ့သဖြင့် မလိုက်သင့်သင့်ဖက်ကို လိုက်ခြင်း မပြုသင့်တာကိုပြုခြင်း တို့ဖြစ်ပါသည်။

"အဂတိလိုက်စားမှု တွန်းလှန်ဖို့ ကိုယ်ကျင့်သိက္ခာဖြင့်တင်ဖို့" ဆိုသည့်အတိုင်း ထိုသို့မကောင်းသော အဂတိတရားများမပြုမိစေရန် လူတိုင်းသည်လည်း ကိုယ်ကျင့်တရားစောင့်ထိမ်းခြင်းဖြင့် အဂတိတရား ရှောင်ရှားသင့်ပါသည်။ **ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုရာတွင် "စာရိတ္တသီလနဲ့ဝါရိတ္တသီလ"** လို့ နှစ်မျိုးရှိတယ်။ စာရိတ္တသီလဆိုတာကျတော့ လုပ်သင့်လုပ်ထိုက်တာ။ ဝါရိတ္တသီလ ဆိုတာ မလုပ်ရဘူးလို့ သတ်မှတ်ထားတာ၊ ဒါကြောင့် ဝါရိတ္တသီလလည်း ရှိရမယ်၊ စာရိတ္တသီလလည်း ရှိရမယ်။ အဲဒီလို ကိုယ့်ကိုယ်ကို ကိုယ်ကျင့်တရားကောင်းမွန်အောင် ကြိုးစားအားထုတ်ရမယ်ပေါ့။ (ဒေါက်တာနန္ဒမာလာဘိဝံသဆရာတော်)

အကျင့်ပျက်ခြစားမှုသည် မိမိတို့နိုင်ငံအား ခြစားသောနိုင်ငံအဖြစ် နိုင်ငံတကာ၏ ထင်မြင်မှုများက နိုင်ငံ၏ ဂုဏ်သိက္ခာကို ပျက်စီးစေပြီး နိုင်ငံခြားတိုက်ရိုက်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများအတွက် အဟန့်အတားများဖြစ်စေကာ စီးပွားရေး ကြီးထွားမှုကိုနှေးကွေးစေသည်။ အဂတိလိုက်စားမှုသည် စီးပွားရေးအရ မအောင်မြင်ခြင်း၏ မူလအရင်းခံ ဖြစ်သည့်အပြင် ဆင်းရဲမှုလျော့နည်းစေခြင်းနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ခြင်းတို့၏ အဓိကအတားအဆီးပင်ဖြစ်သည်။ ၎င်းသည် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို မြှင့်တင်ရာတွင် တာဝန်ယူနိုင်ခြင်း နှင့် ပွင့်လင်းမှုရှိခြင်းတို့အပြင် လူတိုင်းအတွက် ပိုမို ကောင်းမွန်သောကမ္ဘာကြီးဖြစ်အောင် ဖန်တီးခြင်းတို့၏ အရေးကြီးမှုကို ပြန်လည်၍ ခိုင်ခိုင်မာမာ အတည်ပြုမည်ဖြစ်ပါသည်။¹

ကမ္ဘာ့လူဦးရေအများဆုံးနိုင်ငံနှစ်ခုဖြစ်သည့်² တရုတ်နိုင်ငံ နှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံတို့ကြားတွင် တည်ရှိသော³ မြန်မာနိုင်ငံသည် အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများ တွင် အကြီးဆုံးနိုင်ငံဖြစ်ပြီး သဘာဝသယံဇာတပေါကြွယ်ဝသည့်အတွက် ဖွံ့ဖြိုးကြွယ်ဝရန် အလားအလာ ကောင်းသောနိုင်ငံဖြစ်သည်။ စစ်အစိုးရအာဏာမသိမ်းမီ ၁၉၆၂ ခုနှစ်တွင်မြန်မာနိုင်ငံသည် ကမ္ဘာ့ဆန်တင်ပို့မှု ထိပ်တန်းနိုင်ငံအဖြစ် ရှိခဲ့သည်။⁴ သို့သော် စစ်အစိုးရ၏ လက်အောက်တွင်ရှိသော မြန်မာနိုင်ငံသည် ၁၉၈၇ ခုနှစ်တွင် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု အနည်းဆုံးနိုင်ငံဖြစ်လာခဲ့သည်။⁵ ၂၀၁၁ ခုနှစ်၊ မတ်လတွင် ရွေးကောက်ခံအစိုးရ၏ အုပ်ချုပ်မှုပုံစံသို့ အသွင်ကူးပြောင်းလာခဲ့ပြီး အစိုးရအဖွဲ့သစ်တစ်ရပ်ကို ထူထောင်နိုင်ခဲ့သည်။⁶ ဒုတိယအကြိမ် ရွေးကောက်ပွဲကို ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ကျင်းပခဲ့ရာ လက်ရှိအစိုးရဖြစ်သော အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် (NLD) အနိုင်ရရှိခဲ့သည်။ ဆယ်စုနှစ်ပေါင်းများစွာ အကျင့်ပျက်ခြစားမှု၊ ယိုယွင်းနေခဲ့မှုများကြောင့် လက်ရှိအစိုးရ အာဏာရလာချိန်တွင် ငွေကြေးဖောင်းပွမှုနှင့်အတူ ကြီးကြီးမားမား ဘတ်ဂျတ်လိုငွေပြမှု၊ စာရင်းရှင်လိုငွေပြနေမှုတို့၏ နောက်ဆက်တွဲအဖြစ် နိုင်ငံခြားငွေလဲနှုန်း မတည်ငြိမ်မှုတို့နှင့် အုပ်ချုပ်မှုယန္တရားနှင့် အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများမှ တိုးတက်ပြောင်းလဲမှုအတွက် ခက်ခဲနေမှုများ ရင်ဆိုင်နေရပေသည်။ နောက်ဆက်တွဲအားဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် စားသုံးသူများကို အကာအကွယ်ပေးသော စနစ်တစ်ရပ်အားနည်းနေပြီး ပြန်လည်အားဖြည့် မွမ်းမံရန်လိုအပ်နေလေသည်။

နိုင်ငံတော်သည် ၎င်း၏ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုများသည် ကောင်းကျိုးသယံပိုးဆောင်ရွက်နိုင်မည့် ပိုမိုထိရောက်သော၊ ပွင့်လင်းမြင်သာသော၊ ဝန်ဆောင်မှုများဖြစ်စေရန် ရာထူးခန့်အပ်ခြင်းများဖြစ်စေရန် ကြိုးစားရပေမည်။ ဝန်ထမ်းများကလဲ ဝန်ထမ်းစည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ ကျင့်ဝတ်သိက္ခာများ လိုက်နာရန်လိုအပ်ပါသည်။ အများနှင့်ဆိုင်သော ငွေရေးကြေးရေးနှင့် ပက်သက်သောကိစ္စများတွင် ပို၍ ပွင့်လင်းမြင်သာမှု၊ တာဝန်ခံမှုများရှိအောင် လုပ်ဆောင်ပေးစေခြင်း၊ လိုအပ်ချက်များ ချမှတ်ထားပေးခြင်းများသည် အထူးသဖြင့် အများနှင့်သက်ဆိုင်သော တရားရေးနှင့် အများပိုင် နိုင်ငံတော်ပိုင် ပစ္စည်းများ ဝယ်ယူသည့်နေရာတွင် အကျင့်ပျက်ခြစားမှုများဖြစ်ခြင်းကို ကာကွယ်တားဆီးနိုင်သည်ဟု UNODC မှဆိုထားပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အများပြည်သူဆိုင်ရာ ပစ္စည်းများ ဝန်ဆောင်မှုများ ဝယ်ယူရွေးချယ်ရာတွင် အဂတိလိုက်စားမှုများရှိပါက လည်းပြည်သူအများစုက နောက်ဆက်တွဲ ဆိုးကျိုးများကို ခံစားပြုမာဖြစ်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။

¹ အဂတိလိုက်စားမှုတိုက်ဖျက်ရေးဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂအပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် (၂၀၁၄)
² (2015, February). China vs India population. source: United Nations Department of Economic and Social Affairs [http://statisticstimes.com/population/china-vs-india-population.php]
³ World Bank, source: [http://www.worldbank.org/en/country/myanmar/overview]
⁴ The Economist. Myanmar's economy: the Burma road - a long and painful journey awaits Myanmar's new government, source: [https://www.economist.com/news/finance-and-economics/21695944-long-and-painful-journey-awaits-myanmars-new-government-burma-road]
⁵ Department of Economic & Social Affairs, The United Nations. Least development country category: Myanmar profile, source: [https://www.un.org/development/desa/dpad/least-developed-country-category-myanmar.html]
⁶ John J. Brandon (2014, January). ASEAN Chairmanship offers opportunity for Myanmar, source: [http://asiafoundation.org/2014/01/08/asean-chairmanship-offers-opportunity-for-myanmar/]

မြန်မာ့စီးပွားရေး စစ်တမ်းကောက်ချက်အစီရင်ခံစာစစ်ဆေးရာ တချိန်တခါက စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်များသည် လုပ်ငန်းလိုင်စင် ခွင့်ပြုမိန့်များ ရရှိရန် အစိုးရသို့တရားဝင်သွင်းရသည့်ငွေပမာဏအပြင် အပိုငွေ ကျပ်ငွေငါးသိန်းမှ ကျပ်သိန်းတစ်ရာကျော်ထိ တိုင်အောင်လတ်ပေးခဲ့ရမှုများရှိခဲ့ဘူးပါသည်။⁷

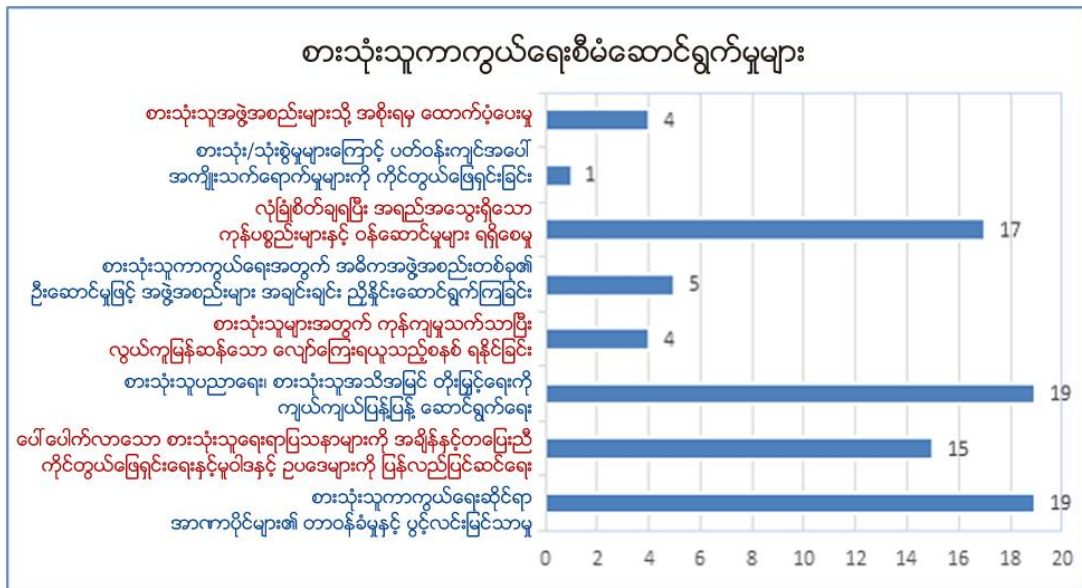
ယနေ့ထက်တိုင်အောင်လဲ ဥပမာအားဖြင့် စားသောက်ကုန်ထုတ်လုပ်ရေးအတွက် လိုင်စင်ရယူရန် အခက်အခဲများရှိနေဆဲ ကြန့်ကြာမှုများ ရှိနေဆဲဖြစ်ပြီး အစိုးရဌာနများမှချမှတ်ထားသော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအတိုင်း လိုက်နာသူများအဖို့ စားသောက်ကုန်များ ထုတ်လုပ်ရောင်းချရာတွင် အဟန့်အတားများဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ လက်ရှိတွင် (၇၀) ရာခိုင်နှုန်းသော လုပ်ငန်းများမှာ လိုင်စင်ပြုလုပ်ရန်အားနည်းနေပြီး လိုင်စင်မပါဘဲ တရားမဝင်ရောင်းချ နေကြပါကြောင်း၊ လိုင်စင်လျှောက် ထားရာတွင်လည်း ပုံစံ (format) များကို တိတိကျကျ ဖြစ်စေလိုပါကြောင်း၊ သက်တိုးတိုးခြင်းများကိုလည်း လုပ်ငန်းရှင်များ ကို ထိခိုက်မှုမရှိအောင် အချိန်မီလုပ်ပေးနိုင်လျှင် ပိုမို တိုးတက်မည်ကြောင်း မြန်မာနိုင်ငံလက်လီရောင်းချသူများအသင်းမှ ဈေးကွက်ထောက်လှမ်းခြင်းဆိုင်ရာ ညှိနှိုင်း ဆွေးနွေးပွဲတွင် ပြောကြားခဲ့ဘူးသည်။⁸ ထိုဆွေးနွေးပွဲတွင် မြန်မာစားသုံးသူများသမဂ္ဂမှလည်း နောက်ကြောင်းပြန်လည် ခြေရာခံစနစ် (traceability) သည်စားသုံးသူ ကာကွယ်ရေးတွင် အရေးကြီးကြောင်း ဆေးဝါးအတုများကို ဥပမာပေး၍ ပြောကြားခဲ့သည်။ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ သာမက အစိုးရဌာနဆိုင်ရာလုပ်ငန်းများတွင်ပါ စနစ်တကျ မှတ်ပုံတင်ထားခြင်း၊ မှတ်တမ်းတင် ထားခြင်းများဖြင့် အချက်အလက် (data) များသေချာရှိထားလျှင် ပြဿနာတစ်စုံတစ်ရာ ဖြစ်လာပါကလည်း၊ အလွယ်တကူလျင်မြန်စွာနောက်ကြောင်းခံပြီး ပွင့်လင်းမြင်သာမှု၊ တာဝန်ယူမှု၊ တာဝန်ခံမှုများအတွက် အထောက်အကူပြုစေသလို၊ ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်စေမည့်ကိစ္စများအတွက်လဲ အချိန်မီ ပိုမိုတားဆီးကာကွယ်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။

မြန်မာစားသုံးသူများဆိုင်ရာအစီရင်ခံစာတွင်လည်း စားသုံးသူကာကွယ်ရေးအတွက် ဆောင်ရွက်ရာတွင် ကြုံတွေ့နေ ရသောအခက်အခဲများ (၁၃) ချက်တွင်ဖော်ပြထားသော အကျင့်ပျက်ခြစားမှု၊ ထုတ်ကုန်ပစ္စည်းများ၏ဘေးကင်း စိတ်ချရမှုတို့အတွက် စနစ်ကျသော လုပ်ငန်းစဉ် စံနှုန်းများမရှိခြင်း၊ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုမရှိခြင်း၊ တရားဥပဒေ စိုးမိုးရေးအားနည်းခြင်း နှင့် အသိပညာဗဟုသုတ နည်းပါးခြင်းများသည်လည်း အဂတိလိုက်စားမှု ဖြစ်ရသော အကြောင်းရင်းများ (၁၆) ချက်တွင် ပါဝင်နေပါသည်။⁹ ထို့အပြင် မြန်မာစားသုံးသူများသမဂ္ဂမှ တစ်ဆင့် တိုင်ကြားလာသည့် စားသုံးဆိတ်တစ်မျိုးအား အစားအသောက်နှင့်ဆေးဝါးကွပ်ကဲရေးဦးစီးဌာနသို့ ပို့၍ စစ်ယူခဲ့ရာတွင် ဓါတ်ခွဲခန်းအဖြေထွက်ရန် တစ်နှစ်ကျော်ကြာခဲ့ဘူးသောကြောင့် စားသုံးသူကာကွယ်ရေးအတွက် အခက်ခဲ ကြန့်ကြာမှုဖြစ်စေသလို ထိုအခက်အခဲများမှ လုပ်ငန်းအဆင်ပြေချောမွေ့မြန်ဆန်လိုခြင်းဖြင့် အဂတိလိုက်စားမှု ဖြစ်စေသော အကြောင်းရင်းတစ်ခုဖြစ်လာနိုင်ပါသည်။⁹ အစားအသောက်၊ ကုန်ပစ္စည်းများ အရည်အသွေးများ စစ်ဆေးရာတွင်လည်း အဂတိလိုက်စားမှုများရှိပါက စားသုံးသူတို့ ၏ လုံခြုံစိတ်ချရမှုကို ထိပါးစေနိုင်ပါသည်။

ယနေ့ မြန်မာပြည်တွင် ဆေးဝါးအတုအပများသာမက လျှပ်စစ်ပစ္စည်းများ၊ ဆောက်လုပ်ရေးပစ္စည်းများ၊ လူသုံးကုန်၊ အစားအသောက်ထိပါ အတုအပ အရောအနှော နှင့် ကြော်ညာ၊ ကုန်အညွှန်းအမှတ်အသားတွင် ဖော်ပြခြင်းများနှင့်မတူ အရည်အသွေးမပြည့်ခြင်းစသော မသမာမှုများအား စားသုံးသူများ ကြုံတွေ့နေရသည်။ ကုန်ပစ္စည်းအတုအပ ပြုလုပ်ခြင်းများသည်လည်း စားသုံးသူတို့၏ ဘေးအန္တရာယ်လုံခြုံစိတ်ချရမှု၊ ငွေကြေးဆုံးရှုံးနှစ်နာ မှုကိုဖြစ်ပေါ်စေသလို တရားမျှတသော ဈေးကွက်စီးပွားရေးစနစ်နှင့် နိုင်ငံ၏ဂုဏ်သိက္ခာထိပါထိခိုက်စေနိုင်သော ကြောင့် ထိုသို့သော အမှုကျူးလွန်သူများကိုလည်း ထိထိရောက်ရောက် ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်း အရေးယူသင့်ပါသည်။

⁷ Marie Chene (updated in 2012). Overview of corruption in Burma (Myanmar), Transparency International, 9 p.
⁸ ၂၀၁၇ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ(၂၆)ရက်နေ့တွင် အစားအသောက်နှင့်ဆေးဝါးကွပ်ကဲရေးဦးစီးဌာနခွဲ-ရန်ကုန်တွင် ကျင်းပသည့်ကုန်တိုက်ကြီးများတွင် ရောင်းချနေသော အစားအသောက်၊ ဆေးဝါး၊ အလှကုန်/ဆေးပစ္စည်းများ ဈေးကွက်ထောက်လှမ်းခြင်းလုပ်ငန်းစီမံချက်နှင့် ပတ်သက်သည့် အသိပေးညှိနှိုင်းဆွေးနွေးပွဲ
⁹ တရားမျှတမှုလက်လှမ်းမီနိုင်ရေးအဖွဲ့ - အဂတိလိုက်စားမှုတိုက်ဖျက်ရေးဆိုရာဝယ်

မြန်မာနိုင်ငံတွင် စားသုံးသူကာကွယ်ရေးအတွက် ပြုလုပ်သင့်သော အရေးအကြီးဆုံး နည်းလမ်း (၃) ရပ်ကို အစိုးရဌာန ဆိုင်ရာအရာရှိများ၊ အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းမှ ပုဂ္ဂိုလ်များ စသည့်အဖွဲ့အစည်း (၂၂) ခုမှ လူပုဂ္ဂိုလ် (၂၉) ဦးကို စစ်တမ်းကောက်ယူမေးမြန်းခဲ့ရာ အောက်ဖော်ပြပါအတိုင်း ဖြေ¹⁰ဆိုခဲ့ကြသည်။



စားသုံးသူကာကွယ်ရေးအတွက်အလိုအပ်ဆုံးစီမံမှုများ ရင်းမြစ် - MCU မှကောက်ယူရရှိသော ပင်မအချက်အလက်

အထက်ပါအဖြေများအရ စားသုံးသူပညာရေးသည် နိုင်ငံတကာတွင်ရော မြန်မာပြည်တွင်ပါ အရေးပါဆုံးအချက်အဖြင့် ဖော်ပြထားကြပါသည်။ အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ အခြေခံမူများဖြစ်ကြသော ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့် တာဝန်ခံမှုများကိုမူ နိုင်ငံတကာ စားသုံးသူရေးရာအဖွဲ့အစည်း (Consumers International) မှ ၂၀၁၃ ခုနှစ်တွင် စစ်တမ်းကောက်ယူခဲ့သော (၅၈) နိုင်ငံမှ အဖွဲ့အစည်းပေါင်း (၇၀) မှ အစီရင်ခံစာအရ ဦးစားပေးဆုံးအဆင့်တွင် မထဲကြပါ။ သို့သော်မြန်မာနိုင်ငံ၏ လက်ရှိဖြစ်ပေါ်နေသော အခြေအနေအရ အဖွဲ့အစည်းများမှ အဖြေတွင် စားသုံးသူကာကွယ်ရေးအတွက် လုပ်ဆောင်နေကြသော အာဏာပိုင်များ၏ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့် တာဝန်ခံမှုများသည် စားသုံးသူပညာရေးနှင့် တန်းတူ ပထမဦးစားပေးအဆင့်တွင် လိုအပ်လျက်ရှိကြောင်း ဖော်ပြထားကြပါသည်။¹¹ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုသည် အဝတ်လိုက်စားမှုနှင့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအား တိုက်ဖျက်ရန်အတွက် မဟာဗျူဟာကျသော အရေးယူဆောင်ရွက်မှုအတွက် အုတ်မြစ်ပင်ဖြစ်သည်။¹²

မြန်မာစားသုံးသူများသမဂ္ဂ၏ မျှော်မှန်းချက် (Vision) မှာ စားသုံးသူတရားမျှတမှုဖြင့် သာယာသောကမ္ဘာလောကကို တည်ဆောက်ရန် ဖြစ်ပြီး အဝတ်တရားကင်းဝေးမှသာလျင်လည်း စားသုံးသူတရားမျှတမှုကိုရရှိနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

စားသုံးသူအခွင့်အရေးများနှင့် တရားမျှတမှု ဆိုရာတွင်လည်း (၄) မျိုးပိုင်းခြားနိုင်ပါသည်။ ၎င်းတို့မှာ (၁) လူတစ်ဦးချင်းစီ အတွက်ရော လူ့အဖွဲ့အစည်းများအတွက်ပါ အကောင်းဆုံးဖြစ်အောင် မည်သူက မည်သူကို မည်သို့မည်ပုံ ပေးဝေမည် စသဖြင့် ကုန်စည်များ၊ ဝန်ဆောင်မှုများ၊ ရပိုင်ခွင့်များ၊ တာဝန်များကို ခွဲဝေမှုဆိုင်ရာ တရားမျှတမှု (၂) ကုန်ပစ္စည်းများ ဝန်ဆောင်မှုများပေးရာတွင် တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦးအကြား သဘောတူ ဖော်ပြထားသလို အပြည့်အဝပေးနိုင်မှု ဆက်ဆံရေး ဖော်ဆောင်သော တရားမျှတမှု (၃) လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့်ဆိုင်ရာ တရားမျှတမှု နှင့် (၄) အမှားပြင်ပေးခြင်း၊ ပြုပြင်ပေးခြင်း အပြစ်ပေးခြင်း၊ နစ်နာမှုများအတွက် လျော်ကြေးရယူခြင်းများဆိုင်ရာ တရားမျှတမှုတို့ဖြစ်ကြပါသည်။

¹⁰ Myanmar Consumers Union (2017). Myanmar Consumer Report, 60 p.
¹¹ Consumers International (Revised 2013, April). The state of consumer protection around the world. 40 p.
¹² David Jackson (2016). Supply-chain corruption, customs transparency & consumer protection, Transparency International.

စားသုံးသူအခွင့်အရေးများနှင့် တရားမျှတမှုပုံစံပြဇယား¹³

တရားမျှတမှု	စားသုံးသူအခွင့်အရေး	စားသုံးသူဆိုင်ရာ ဥပမာများ
(၁) ခွဲဝေမှုဆိုင်ရာ တရားမျှတမှု	အခြေခံလိုအပ်ချက်များ ရပိုင်ခွင့် ရွေးချယ်ပိုင်ခွင့် သန့်ရှင်းကျန်းမာသော ပတ်ဝန်းကျင်တွင် ရှင်သန်နေထိုင်ခွင့်	တစ်ဦးတည်းလုပ်ပိုင်ခွင့်များ (monopoly) ပေးထားမှုကြောင့် စားသုံးသူ ရပိုင်ခွင့်များဆုံးရှုံးခြင်း အခြေခံလိုအပ်ချက်များ ဖြစ်သော စား၊ ဝတ်၊ နေရေး၊ ဆေးကုသခွင့်၊ ပညာသင်ကြားခွင့်၊ စွမ်းအင်၊ အင်တာနက်သုံးစွဲခွင့် စသည်များတွင် ရပိုင်ခွင့်များ ဆုံးရှုံးခြင်း၊ ဈေးနှုန်းယှဉ်ပြိုင်ခြင်း၊ ဈေးကွက်ရှာဖွေခြင်းများတွင် စားသုံးသူများ နှစ်နာခြင်း ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲသော စားသုံးခြင်းနှင့် မျိုးဆက်များအား အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိစေခြင်း ဥပမာ အကျင့်ပျက်ချစားသော အာဏာပိုင်တချို့ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် လွန်ခဲ့သော ၁၀နှစ်ကျော်က တရားဝင်ခွင့်ပြုထားသည်ထက် ၈၀%ကျော်မျှ တရားမဝင် သစ်ခိုးထုတ်မှုများကြောင့် သစ်တောပြုန်းတီးမှုများဖြစ်လာခြင်း
(၂) တစ်ဦးနှင့် တစ်ဦးကြား သဘောတူညီချက်၊ ဆက်ဆံရေး၊ အရည်အသွေး ဆိုင်ရာ တရားမျှတမှု	ဘေးအန္တရာယ်ကင်းရှင်းစွာ ဝယ်ယူသုံးစွဲပိုင်ခွင့်	ဘေးအန္တရာယ်လုံခြုံမှုတွင် အရည်အသွေးပြည့်မှီမှု (quality) နှင့် ကိုယ်ရေးကိုယ်တာဆိုင်ရာ အချက်အလက်များ (privacy) လုံခြုံစိတ်ချရမှုများပါ ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည်။ ခလေးများအတွက်ပါ လုံခြုံစိတ်ချစွာသုံးစွဲနိုင်ခြင်း၊ အစားအသောက် ကုန်ပစ္စည်း၊ ဝန်ဆောင်မှုများကို စားသုံးခြင်း၊ သုံးဆောင်ခြင်း များမှ မလိုလားအပ်သော ဘေးအန္တရာယ်များ မရရှိစေခြင်း၊ (ဥပမာ ဆေးဝါးအတုများ၊ အရည်အသွေးမမှီသော လုံခြုံစိတ်ချရမှုမရှိသော စက်ကိရိယာပစ္စည်းများ စသဖြင့်)
(၃) လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ တရားမျှတမှု	ဘေးအန္တရာယ်ကင်းရှင်းစွာ ဝယ်ယူသုံးစွဲပိုင်ခွင့်၊ သတင်းအချက်အလက်များ အား ပြည့်စုံစွာသိရှိခံစားပိုင်ခွင့်၊ ထုတ်ကုန်၊ ဝန်ဆောင်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ မကျေနပ်မှုများကို အရေးဆိုပြောကြားနိုင်ခွင့်၊ လျော်ကြေးရပိုင်ခွင့်၊ စားသုံးသူဆိုင်ရာ အသိပညာရပိုင်ခွင့်	ပြန်လည်အစားထိုးပေးခြင်းနှင့်ပတ်သက်သော လုပ်ထုံးများ၊ ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်စေသော ကုန်ပစ္စည်းများကို အချိန်မီပြန်လည်ရုပ်သိမ်းခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ၊ သတင်းအချက်အလက်များ၏ တိကျမှု၊ ပြည့်စုံမှု၊ မှန်ကန်မှု၊ ဘက်လိုက်မှု၊ ကျင့်ဝတ်များ၊ ကြော်ညာနှင့် ကုန်အညွှန်း အမှတ်တံဆိပ်များ၊ ဈေးနှုန်းနှင့်ပတ်သက်သော သတင်းအချက် အလက်များ၊ သတင်းအချက်အလက်များ သေချာဖော်ပြပြီး ရွေးချယ်စေမှုများ၊ ကျင့်ဝတ်နှင့်ညီသော သုံးစွဲမှုများ၊ နှစ်နာမှုများ မတရားမှုများအတွက် တိုင်ကြားမှုများ ပေးပို့ခြင်းဆိုင်ရာ၊ လှုပ်ရှားမှုများဆိုင်ရာ၊ တရားမျှတသော လူမှုပတ်ဝန်းကျင်သစ်ဆီသို့ ပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးများ၊ တိုင်စာများကို လက်ခံခြင်း၊ ကိုင်တွယ်ခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ထုံး လုပ်နည်းများ၊ စားသုံးသူများ စွမ်းဆောင်နိုင်စွမ်းနှင့် ထိခိုက်နှစ်နာမှုများ နှင့်ဆိုင်သော ပညာပေးဆိုင်ရာလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ
(၄) အမှားပြင်ပေးခြင်း၊ ပြုပြင်ပေးခြင်း၊ အပြစ်ပေးခြင်း၊ နှစ်နာမှုများအတွက် လျော်ကြေးရယူခြင်းများ ဆိုင်ရာ တရားမျှတမှု	ဘေးအန္တရာယ်ကင်းရှင်းစွာ ဝယ်ယူသုံးစွဲပိုင်ခွင့်၊ လျော်ကြေးရပိုင်ခွင့်၊	အစားပြန်ထိုးပေးခြင်းနှင့် ပစ်ဒဏ်ပေးခြင်းများ ဆိုင်ရာလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများတွင် တရားမျှတမှုရှိစေရမည် မရှိပါက ထိုမတရားမှုများသည် ဆက်လက်ရှင်သန် တည်ရှိ နေဦးမည်သာ ဖြစ်သည်။ ဝန်ဆောင်မှုများပြန်လည်ကောင်းမွန်စေခြင်း။

¹³ Gretchen Larsen and Rob Lawson (February 2013). Consumer rights: an assessment of justice, Journal of Business Ethics, DOI:10.1007/s10551-012-1275-9